

กระบวนการสะสมทุนของโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี

The Process of Capital Accumulation of Local Power Structure in Phetchaburi

ณัชชานุช พิชิตธนารัตน์^{1*}

Natchanuch Pichitthanasarat^{1*}

บทคัดย่อ

กระบวนการสะสมทุนของโครงสร้างอำนาจแบบชนชั้นนำในจังหวัดเพชรบุรี มีพัฒนาการดังนี้ 1) ยุคศักดินา ก่อน พ.ศ. 2398 กระบวนการสะสมทุนไม่ชัดเจนเนื่องจากไม่มีความต่อเนื่องของโครงสร้างอำนาจในเมืองเพชรบุรี 2) ระหว่าง พ.ศ. 2398 – 2475 โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นโดยกลุ่มตระกูลขุนนาง มีบทบาทในการควบคุมปกครองเมืองเพชรบุรีตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 และมีอำนาจสูงสุดในสมัยรัชกาลที่ 5 สามารถครองอำนาจยาวนานในตำแหน่งเจ้าเมืองเพชรบุรีจนถึง พ.ศ. 2475 มีกระบวนการสะสมทุนสัมพันธ์กับอำนาจรัฐส่วนกลาง มีผลประโยชน์จากระบบกินเมืองมีรายได้หลักมาจากภาษีและการค้าในภาคการเกษตร โดยเฉพาะข้าวและน้ำตาลโตนด และการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ โดยปลูกตึกพาณิชย์ให้เช่าทำการค้า 3) ยุคหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง ระหว่าง พ.ศ. 2475-2521 โครงสร้างอำนาจโดยนายทุนจีนท้องถิ่นมีกระบวนการสะสมทุนโดยการทำการค้าหลากหลายประเภท การลงทุนในธุรกิจต่าง ๆ ธุรกิจสีด้าซึ่งผิดกฎหมาย และเป็นการร่วมทุนกับผู้มีอำนาจในรัฐบาล 4) ยุคเลือกตั้งหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521 – ปัจจุบัน กลุ่มตระกูลท้องถิ่นยังคงรักษาความเป็นโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรีไว้ได้ มีกลุ่มการเมืองใหม่อื่น ๆ พยายามสถาปนาโครงสร้างอำนาจทางการเมือง และมีกระบวนการสะสมทุน คือ การทำธุรกิจทั้งสีขาว สีเทา และสีด้า ได้แก่ การแสวงค่าเช่าทางเศรษฐกิจโดยใช้ตำแหน่งหน้าที่ทางการเมือง เช่น การคุมคิวรถ การทำธุรกิจสัมปทานโรงงานน้ำแข็ง โรงงานน้ำดื่ม นาเกลือ ธุรกิจการบริหารจัดการตลาด ธุรกิจบ้านเช่า โรงแรมและการเป็นนายหน้าในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ โดยมีนักเลงและมือปืนเป็นกลุ่มที่ดูแลธุรกิจ และรักษาความปลอดภัยแก่ชนชั้นนำ

คำสำคัญ : กระบวนการสะสมทุน โครงสร้างอำนาจท้องถิ่น การแสวงค่าเช่าทางเศรษฐกิจ

Abstract

The development of the process of capital accumulation of the power structure in Phetchaburi province are as follows : 1) in feudal era before 1855 capital formation process is not clear because there was no continuity of the power structure in Phetchaburi. 2) During 1855-1932, the establishment of the power structure in Bunnak family because Bunnak family to play a role in the administration and plays a role in the regulation governing Phetchaburi from the reign of King Rama 4 and a maximum power load in the reign of King Rama 5. Bunnak family incumbent governor Phetchaburi decades and the role after the change of government in 1932. Elites had a relationship with the central state power, got benefits of the Feudal system (kin muang) from taxes and trade in agriculture, particularly rice and sugar palm, and invested in real estate by building commercial buildings for rent. 3) During 1932-1978, the local power structure was Chinese capitalists who had a variety of trade, investment in various businesses, illegal business, and joint venture with government authorities. 4) The elections era, after the promulgation of The

^{1*} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี อ.เมือง จ.เพชรบุรี 76000

Constitution 1978 to present, Angkinun's family continued as local power structures in Phetchaburi and new groups try to establish a power structure. Process of capital of the elite had been doing business in all types - white, gray and black including the economic rent seeking by political positions. For example, the control bus business, concessions of ice factories, factories of drinking water, salt-plant, business of the market management, business of rent house, hotels and a broker in real estate. That businesses had the thugs and gumen was taking care of business and security.

Keywords : the process of capital accumulation, the local power structure, Rent seeking

บทนำ

โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในเพชรบุรีมีความเป็นลักษณะเฉพาะของพื้นที่ โดยที่สภาพสังคม ค่านิยมและวัฒนธรรมมีความน่าสนใจเนื่องจากบริบทแวดล้อมในพัฒนาการประวัติศาสตร์เชิงโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรีมีความต่อเนื่องและคลี่คลายมาหลายยุคหลายสมัย ซึ่งในการสถาปนาขึ้นเป็นโครงสร้างอำนาจของชนชั้นนำในจังหวัดเพชรบุรีนั้น ทูทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญในลำดับต้น นอกเหนือจากทุนทางสังคม ทุนทางสัญลักษณ์ และทุนทางวัฒนธรรม ดังนั้นความมั่งคั่งจึงเป็นส่วนสำคัญในการสถาปนาขึ้นมาเป็นโครงสร้างอำนาจในท้องถิ่น โดยในความมั่งคั่งนั้นต้องอาศัยกระบวนการสะสมทุนเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจทางเศรษฐกิจ และรักษาสถานภาพความเป็นโครงสร้างอำนาจไว้ให้นานที่สุด

กระบวนการสะสมทุนของโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี

สำหรับพัฒนาการโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรีนี้ กระบวนการสะสมทุนของชนชั้นนำมีส่วนสำคัญของการดำรงความเป็นโครงสร้างอำนาจ ซึ่งกระบวนการสะสมทุนของโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นของเพชรบุรีในยุคต่าง ๆ มีพัฒนาการแตกต่างกัน ดังนี้

1. ในยุคศักดินาถิ่นเมืองก่อน พ.ศ. 2498 เนื่องจากไม่ปรากฏโครงสร้างอำนาจชัดเจนในเมืองเพชรบุรี ผู้ที่มาปกครองเมืองเพชรบุรีเป็นชนชั้นนำซึ่งเป็นขุนนางที่รัฐส่วนกลางไว้ใจและมอบหมายมาเนื่องจากเมืองเพชรบุรีมีความสำคัญในเชิงยุทธศาสตร์

ความมั่นคงของอาณาจักร ที่เป็นเมืองหน้าด่านรับทัพของพม่า [1] เป็นปากทางไปสู่อ่าวไทย และเป็นเมืองที่มีความมั่งคั่งทางทรัพยากรและผลผลิตทั้งเกลือ ข้าวของป่า [2] และผลผลิตที่จะเป็นส่วยส่งสู่ส่วนกลางในราชธานี และส่งส่วยกองทัพหากมีการรบเพื่อป้องกันเขตแดน และยกทัพไปยังดินแดนทั้งทางใต้และตะวันตก ดังนั้นในยุคนี้กระบวนการสะสมทุนเพื่อสถาปนาโครงสร้างอำนาจในท้องถิ่นยังไม่ได้เกิดขึ้น ผู้ปกครองเมืองเพชรบุรีขึ้นอยู่กับจัดการของรัฐบาลส่วนกลางทั้งไม่ได้มีความต่อเนื่องในการดำรงตำแหน่งเจ้าเมืองที่อยู่ภายในตระกูลใดตระกูลหนึ่งโดยเฉพาะ อย่างไรก็ตามเจ้าเมืองก็ได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากระบบกินเมืองทั้งในด้านแรงงานคนและแรงงานส่วยไม่น้อยเนื่องจากความมั่งคั่งของท้องถิ่น ในยุคสมัยนี้ตั้งแต่รัชกาลที่2เป็นต้นมาเมืองเพชรบุรีได้รับความสนใจจากผู้นำจากส่วนกลางมากขึ้นและเริ่มมีความต่อเนื่องของการดำรงอำนาจในตระกูลที่ดำรงตำแหน่งเจ้าเมืองได้แก่ ตระกูล ณ บางช้าง [3] และ [4] ที่มีเจ้าเมืองเพชรบุรีจากตระกูลนี้ถึง 3 คน ส่วนกลุ่มตระกูลขุนนางเริ่มเข้ามามีบทบาทในตำแหน่งว่าที่สมุหพระกลาโหมที่คุมหัวเมืองฝ่ายใต้ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 [5] ซึ่งต้องควบคุมผลประโยชน์ในเมืองเพชรบุรี

2. ในยุคเปิดประเทศจากสนธิสัญญาเบาริ่งถึงการเปลี่ยนแปลงการปกครองในช่วง พ.ศ. 2398 - 2475 มีการสถาปนาโครงสร้างอำนาจในเมืองเพชรบุรีโดยกลุ่มตระกูลขุนนาง ซึ่งก่อนหน้านี้นักของตระกูลโดยสมเด็จพระยาบรมมหาพระประยูรวงศ์ (ดิศ บุนนาค) ซึ่งดำรงตำแหน่ง สมุหพระกลาโหม และสืบต่อมาถึง

บุตรชาย คือสมเด็จพระยาสุริยวงษ์ (ช่วง บุนนาค) ใน พ.ศ. 2398 ซึ่งควบคุมหัวเมืองฝ่ายเหนือทั้งหมด รวมทั้งเพชรบุรีด้วย โดยขุนนางกลุ่มสกุลบุนนาคเริ่มเข้ามามีอำนาจเต็มที่ตั้งแต่ พ.ศ. 2399 โดยพระเพชรพิไสยศรีสวัสดิ์ (ท้วม บุนนาค) ในตำแหน่งปลัดเมืองเพชรบุรี และต่อมาในตำแหน่งเจ้าเมืองเพชรบุรีผู้ที่มีอำนาจยาวนานที่สุดคือ เจ้าพระยาสุรพันธ์พิสุทธิ์ (เทศ บุนนาค) ซึ่งครองตำแหน่งเจ้าเมืองเพชรบุรียาวนานที่สุดตั้งแต่ พ.ศ. 2413–2437 และหลังจากนั้น ลูกหลานของเจ้าพระยาสุรพันธ์พิสุทธิ์ (เทศ บุนนาค) อันได้แก่ พระยาสุรพันธ์พิสุทธิ์ (เทียน บุนนาค) ก็ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเจ้าเมืองเพชรบุรี และขุนนางบุนนาคคนสุดท้ายในเมืองเพชรบุรี คือ พ.อ. พระยาสุรพันธ์เสนี (อิน บุนนาค) ทั้งได้ดำรงตำแหน่งสมุหเทศาภิบาลมณฑลราชบุรีซึ่งรวมถึงหัวเมืองเพชรบุรีด้วย สืบเนื่องต่อมาจนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครอง และหมดอำนาจไปใน พ.ศ. 2476 [6] และ [7]

ทั้งนี้กระบวนการสะสมทุนของกลุ่มสกุลบุนนาคสัมพันธ์กับระบบกินเมือง ซึ่งเกี่ยวข้องกับอำนาจรัฐส่วนกลาง โดย ณ ช่วงเวลานั้นเป็นระยะเวลาที่สกุลบุนนาคมีอำนาจเต็มสูงสุดในแผ่นดิน และได้เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระมหากษัตริย์ในระยะเวลาถึง 5 ปี ทั้งนี้ได้ควบคุมอำนาจรัฐไว้ทั้งหมด การที่เพชรบุรีมีความมั่งคั่งในทรัพยากรทุกด้าน จึงเป็นแหล่งผลประโยชน์ให้กับตระกูล ซึ่งสืบทอดอำนาจในเมืองเพชรบุรีมาอย่างยาวนาน โดยกระบวนการสะสมทุนของตระกูล ดังนี้ [2]

การลงทุนในสร้างตึกแถวในตลาดเพื่อให้เช่าทำการค้าของพระเพชรพิไสยศรีสวัสดิ์ (ท้วม บุนนาค) ไปพร้อมกับการสร้างตึกแถวให้เช่าของหลวงตั้งแต่รัชกาลที่ 4 ซึ่งเป็นผลมาจากการค้าที่เจริญก้าวหน้าขึ้นภายหลังสนธิสัญญาเบาว์ริง ตึกแถวเพื่อให้เช่าของพระเพชรพิไสยศรีสวัสดิ์นี้ น่าจะเกิดขึ้นพร้อมกับการสร้างตึกแถวของหลวงซึ่ง พระเพชรพิไสยศรีสวัสดิ์ได้รับมอบหมายให้เป็นนายกองในการก่อสร้าง ซึ่งในการก่อสร้างน่าจะใช้แรงงานเลกไพร่ของหลวงซึ่งพระเพชร

พิไสยน่าจะถือเอาโอกาสนี้ในการใช้แรงงานเลกหลวงนี้ในการก่อสร้างตึกแถวอันเป็นกิจการส่วนตัวด้วย พบว่าตึกแถวของหลวงทำรายได้ให้แก่ราชสำนักอย่างมาก รายได้เหล่านี้นำมาใช้ในการดูแลรักษาพระราชวังพระนครคีรี ตลอดมาทั้งในช่วงรัชกาลที่ 4–6 [6] ดังนั้นตึกแถวที่เป็นกิจการส่วนตัวที่มีความยืดหยุ่นในการให้เช่ามากกว่าของหลวงก็ย่อมสร้างรายได้ให้แก่พระเพชรพิไสยศรีสวัสดิ์อย่างมากเช่นกัน

ในช่วงหลัง พ.ศ. 2398 ระบบกินเมืองมีความคลี่คลายลงบ้างแล้ว แต่พบว่า ไพร่ เลก ยังคงมีสังกัดอยู่ การที่ขุนนางในสกุลบุนนาคครองอำนาจในเมืองเพชรบุรีในตำแหน่งสำคัญทั้งสิ้น ดังนั้น ทั้งไพร่หลวงและไพร่ส่วยที่อยู่ภายใต้อำนาจ ประกอบกับการค้าข้าวเกลือและสินค้าเกษตรอื่น ๆ โดยเฉพาะน้ำตาลโดนดที่รุ่งเรืองอย่างมาก [8] ทั้งการสร้างระบบการจัดเก็บภาษีจากส่วนกลาง ขุนนางกลุ่มสกุลบุนนาคซึ่งได้รับมอบหมายให้มาควบคุมปกครองในเพชรบุรี จึงมีบทบาทเข้ามาจัดการกับผลประโยชน์เหล่านี้ และเล็งเห็นช่องทางในการลงทุนในกิจการบางประเภทตามที่กล่าวแล้ว ทั้งการปลูกตึกให้เช่า และการเก็บผลประโยชน์ในรูปแบบของภาษีบางประเภททั้งให้ผลตอบแทนดี เช่น ภาษีอันเนื่องมาจากการผลิตของตาลโดนด ซึ่งมีมูลค่ามหาศาลย่อมรัวไหลมายังขุนนางผู้ควบคุมดูแลด้วยเช่นกัน รวมทั้งการใช้แรงงานในสังกัดเพื่อการผลิต เช่น การทำนาข้าว และสวนผลไม้ ตลอดจนการก่อสร้างบ้านเรือนอันเป็นทรัพย์สินส่วนตัว

ภายหลังการปฏิรูประบบบริหารราชการใน พ.ศ. 2435 เจ้าเมืองในระบบกินเมืองถูกทอนอำนาจจากนโยบายจากรัฐส่วนกลางแม้จะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับราชสำนักก็ตาม ประกอบกับมีพระราชบัญญัติเลิกทาสใน พ.ศ. 2448 และกระบวนการเพื่อรองรับการค้าที่ขยายตัวภายหลังสนธิสัญญาเบาว์ริงมาตั้งแต่ พ.ศ. 2420 เรื่องการเกณฑ์แรงงานไพร่และการเก็บเงินค่าราชการใน พ.ศ. 2443 มีพระราชบัญญัติเกณฑ์จ้าง ร.ศ. 119 ให้ข้าราชการที่จะเกณฑ์เอาสัตว์หรือพาหนะจากรายผู้ต้องเสียภาษีตามสมควร หรือให้ลดเงินส่งส่วยแทน

ค่าจ้างได้ และ พ.ศ. 2448 มี พระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร ร.ศ. 124 บัญญัติให้ชายฉกรรจ์รับราชการทหารกองเกิน 2 ปี แล้วเข้ารับราชการทหารกองประจำการอีก 2 ปี แล้วปลดจากกองประจำการเป็นกองหนุนชั้นที่ 1 อายุ 5 ปี แล้วปลดไปอยู่ในกองหนุนชั้นที่ 2 อายุ 10 ปี แล้วให้ถือว่าหมดหน้าที่รับราชการทหาร ซึ่งพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหารนี้ ถือเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการยกเลิกชนไพร่ ประกาศใช้ในมณฑลนครศรีธรรมราช ปัตตานี สุราษฎร์ ภูเก็ตและเพชรบูรณ์ และ พ.ศ. 2458 ในช่วงสมัยรัชกาลที่ 6 ทรงมีความเห็นว่าการยกเลิกชนไพร่สำคัญยิ่งกว่าการยกเลิกชนทาส เพราะราษฎรได้รับการส่งเสริมฐานะทางเศรษฐกิจ มีเวลาทำมาหากินได้เต็มที่ และไม่มีใครรังเกียจเหมือนแต่ก่อน [9]

ความรุ่งเรืองของสกุลขุนนาคค่อยๆ ลดบทบาทลง สอดคล้องกับกระบวนการสะสมทุนของตระกูลขุนนาคขึ้นอยู่กับอำนาจรัฐส่วนกลางที่มอบหมายลงมา ในช่วงสมัยรัชกาลที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างตระกูลขุนนาคกับราชสำนักลดลง ในขณะที่เดียวกันการใช้แรงงานไพร่เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจลดลงตามสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และเมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475 เกิดกบฏบวรเดช ใน พ.ศ. 2476 พระยาสุรพันธ์เสนี (อิน บุนนาค) ซึ่งเป็นสมุหเทศาภิบาลมณฑลราชบุรีคนสุดท้ายที่ปกครองดินแดนแถบนี้ของกลุ่มสกุลขุนนาค ต้องโทษในฐานะกบฏ สกุลขุนนาคจึงหมดบทบาทและอำนาจในจังหวัดเพชรบุรีเช่นกัน

3. ในยุคหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475-2521 โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นของเมืองเพชรบุรีมีความเปลี่ยนแปลงไปโดยกลุ่มขุนนางสกุลขุนนาคและราชสำนักที่หมดบทบาทลง ในช่วง 25 ปีภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475 ชนชั้นนำท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงไปจากกลุ่มขุนนางและข้าราชการระดับสูงเป็นชนชั้นนายทุนท้องถิ่น โดยผู้ประกอบการชาวจีนมีบทบาทมากที่สุดเป็นโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นของจังหวัดเพชรบุรี ข้าราชการทหาร และฝ่ายปกครองที่เข้ามาประจำต้องพึ่งพานายทุนท้องถิ่นในการทำงานให้ราบ

รื่น รวมทั้งความช่วยเหลือจากนายทุนในงานราชการ ซึ่งโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นที่มาจากนายทุนท้องถิ่น ที่เห็นได้ชัดคือนายเทียนไล่ ใหญ่กว่าวงษ์ ซึ่งให้การอุปถัมภ์ทั้งข้าราชการในท้องถิ่น และประชาชนคนทั่วไป มีกระบวนการสะสมทุนจากการค้าขายอาหารทะเล ธุรกิจเกี่ยวกับการประมง และธุรกิจที่นำผลกำไรให้มหาศาลจนมีอำนาจทางการเงิน และมีอิทธิพลในท้องถิ่น เนื่องจากต้องใช้นักเลงเป็นเครื่องมือในการดูแลผลประโยชน์ในธุรกิจ คือกิจการโรงยาฝิ่นที่มีจำนวนมากและใหญ่โตในพื้นที่หลายจังหวัดในภูมิภาคตะวันตก นายเทียนไล่ ใหญ่กว่าวงษ์ มีบทบาทและอิทธิพลในท้องถิ่นในระดับจังหวัดที่ข้าราชการชั้นสูงในจังหวัดต้องเกรงใจเพื่อให้ได้รับความร่วมมือในการทำงานราชการ และมีอิทธิพลเหนือชาวบ้านเนื่องจากให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนทุกด้าน สร้างอิทธิพลเหนือจิตใจชาวเมืองเพชรบุรีทั้งในแง่พระเดชและพระคุณ ซึ่งการมีอิทธิพลดังกล่าวทำให้ทั้งนักการเมืองท้องถิ่นและนักการเมืองในระดับชาติ รวมทั้งข้าราชการทุกระดับเข้ามาขอความช่วยเหลือ ทั้งในเรื่องส่วนรวมและเรื่องส่วนตัว รวมทั้งขอการสนับสนุนทางด้านการเมืองในการเลือกตั้งด้วย [11-12]

ในช่วงนี้ กลุ่มตระกูลอังกินันท์เริ่มสถาปนาโครงสร้างอำนาจในท้องถิ่น ซึ่งวางรากฐานโดยนายผาด อังกินันท์ ทายาทรุ่นที่ 2 ของตระกูล นายผาดสืบทอดอำนาจความเป็นนักกฎหมายจากบิดา คือ ขุนอังกินันท์พงษ์ ขุนนางจากส่วนกลางที่ถูกส่งมารับราชการที่จังหวัดเพชรบุรีตั้งแต่ต้นรัชกาลที่ 6 และดำรงกรากที่เมืองเพชรบุรี [11] และที่ชายนายผาดคือนายทองพูนที่เคยได้รับเลือกเป็น ส.ส. เพชรบุรีในระหว่าง พ.ศ. 2481-2489 และเลิกเล่นการเมืองไป นายผาดอังกินันท์ เริ่มเล่นการเมืองท้องถิ่นลงเลือกตั้งในเทศบาลเมืองเพชรบุรีและสามารถจับหัวอำนาจได้รับเลือกเข้ามาเป็นนายกเทศมนตรีตั้งแต่ ปลายทศวรรษ 2490 เริ่มวางทนายาททางการเมืองในเวทีท้องถิ่นหลังจากไปลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. ใน พ.ศ. 2500 โดยมุ่งไปที่องค์กรปกครองท้องถิ่นสำคัญของจังหวัด 2 แห่งคือ

สภาจังหวัด และเทศบาลเมืองเพชรบุรี

4. ยุคเลือกตั้งหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521 – ปัจจุบัน การเมืองท้องถิ่นอยู่ในอำนาจของกลุ่มตระกูลอังกินันท์ โดยเทศบาลเมืองเพชรบุรี มีนายยุทธ อังกินันท์ เข้าไปเป็นผู้นำกลุ่มหัวอำนาจสืบต่อจากนาย ผาด อังกินันท์ และสามารถคุมอำนาจให้อยู่ในกลุ่ม ผาดตลอดมาจนถึงปัจจุบัน และในสภาจังหวัด นายปิยะ อังกินันท์ มีบทบาทในการบริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอยู่ [13]

ในกระบวนการสะสมทุนของโครงสร้างอำนาจ ในยุคนี้ จะพบว่ามีกลุ่มนักเลงและมือปืนซึ่งเป็นเครื่องมือของนักการเมืองเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องโดยเป็นมือปืนคุ้มกันและปฏิบัติงานให้ทั้งในกิจการที่เป็นสีขาว สีเทา และสีดำ กิจการที่เป็นสีขาวได้แก่ นาเกลือซึ่งนักการเมืองระดับเจ้าพ่อบางรายมีกิจการนาเกลือที่มีพื้นที่กว้างใหญ่ และถือเป็นผู้ผลิตรายใหญ่ การทำโรงน้ำแข็งและโรงน้ำดื่ม ซึ่งต้องอาศัยการอนุญาตและอำนาจความสะดวกจากภาครัฐ ส่วนธุรกิจสีเทาและสีดำ ได้แก่ บ่อน หวย และการค้าขายสินค้าหนีภาษีที่จังหวัดเพชรบุรีมีชายทะเล ซึ่งเป็นภูมิศาสตร์ที่ดีในการเชื่อมโยงสินค้าเหล่านี้กับดินแดนภายนอก และจังหวัดชายทะเล [14] และ [15] เจ้าพ่อหรือนักการเมืองผู้มีอิทธิพลเหล่านี้ มีทั้งที่ทำเอง และลูกน้องซึ่งเป็นมือปืนให้ แยกตัวออกไปประกอบธุรกิจส่วนตัวเอง ซึ่งในกิจการลักษณะนี้ ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางผลประโยชน์ทั้งในทางการเมือง และทางเศรษฐกิจ ทับทันทกันทำให้เกิดเหตุการณ์ ลอบสังหารโดยมือปืนอยู่อย่างสม่ำเสมอ ส่วนค่าเช่าทางเศรษฐกิจการเมือง ได้แก่ บารมี และอิทธิพล และความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์ที่กว้างขวางของเจ้าพ่อ ผู้มีอิทธิพลต่อกลุ่มนักเลง นักธุรกิจ และข้าราชการ การเป็นนักการเมืองระดับชาติทำให้มีหนทางในการนำงบประมาณมาใช้ในการพัฒนาพื้นที่ ทำให้มีอิทธิพลและผลประโยชน์ในกลุ่มผู้รับเหมา นักธุรกิจ มีนักเลงต่างสมัครใจเข้ามาเป็นลูกน้องมากยิ่งขึ้น และความมีเครือข่ายกับผู้มีตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าพ่อทั่วประเทศ มีบทบาทในฝ่ายรัฐบาลมีอิทธิพลเหนือข้าราชการใน

จังหวัด และมีอิทธิพลแผ่ขยายในระดับชาติ ดังนั้นจึงอาศัยอิทธิพลและบารมีแสวงหารายได้โดยความเป็นผู้กว้างขวาง และการใช้อิทธิพลต่าง ๆ เช่น การแบ่งผลประโยชน์จากการคุมคิวรถโดยสาร รถตู้โดยสาร หรือการได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ตรวจการขนส่งสายใต้ ด้วยความที่มีลูกน้องมากกว้างขวาง ต้องรับผิดชอบ ดูแลความสงบเรียบร้อยของการเดินรถตั้งแต่สถานีขนส่งสายใต้ที่ธนบุรีจนถึงอำเภอเบตง จังหวัดยะลา เกิดผลประโยชน์ต่าง ๆ มาก เพราะมีอำนาจในการสั่งพักการเดินรถที่วิ่งประจำสายได้ [11]

และภายหลังจากเคลื่อนไหวทางการเมืองใน พ.ศ. 2535 และการเรียกร้องในประเด็นการกระจายอำนาจทำให้เกิดรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 ซึ่งมีผลให้ท้องถิ่นเกิดพัฒนาการอีกขั้น มีความสนใจจากบุคคลต่าง ๆ ทั้งชนชั้นนานาในจังหวัดเพชรบุรี นักเลง มือปืน หรือเจ้าพนักงานของรัฐที่มีหน้าที่ในพื้นที่ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้นตอในการเมืองระดับท้องถิ่น มีความสนใจและเข้าแข่งขันในเวทีท้องถิ่นในทุกระดับ ทั้ง อบจ. เทศบาล และ อบต. เพิ่มมากขึ้น ในขณะเดียวกันการเมืองในสนาม ส.ส. ก็เข้มข้นขึ้น เนื่องจากกลุ่มพลบุตร นำโดยนายอลงกรณ์ พลบุตร ลงสนามเลือกตั้งเข้าแข่งขันกับกลุ่มอังกินันท์ อันเปรียบเสมือนการทำลายต่อโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นที่มีมายาวนาน ที่มีพัฒนาการของโครงสร้างอำนาจในท้องถิ่นสองระดับคือ ในท้องถิ่นระดับล่าง นักเลง มือปืนทั้งที่พัฒนาตนเองมาเป็นผู้ใหญ่บ้าน หรือกำนัน และยังคงดำรงอาชีพเป็นมือปืนหรือเป็นนักเลงเป็นลูกน้องของเจ้าพ่อผู้มีอิทธิพล พัฒนาตัวเองมาลงเลือกตั้งในสนามท้องถิ่นทั้งเทศบาล อบต. ทั้งตำแหน่งสมาชิกสภา และผู้บริหารซึ่งส่วนใหญ่จะประสบความสำเร็จ โดยได้รับการสนับสนุนจากลูกพี่ผู้ให้การอุปถัมภ์ ส่วนในท้องถิ่นระดับบน และการเลือกตั้งระดับชาติอื่นได้แก่ ใน อบจ. และ ส.ส. ผู้มีฐานะที่มีอิทธิพลในระดับหนึ่ง นักการเมืองในระดับท้องถิ่นที่ประสบความสำเร็จในสนามเทศบาล หรือ อบจ. ผู้ที่มีต้นทุนทางสังคมโดยมาจากตระกูลนักการเมืองเก่า เช่น นายธานี ยี่สาร ที่เป็นประธานสภาจังหวัด

นายอภิชาติ สุภาแพ่ง ที่ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งทั้งในสนามเทศบาล และ อบจ. และนายอลงกรณ์ พลบุตร กลุ่มนี้เป็นชนชั้นนาระดับจังหวัด พัฒนตนเองไปสู่การเลือกตั้ง ส.ส. และ ส.ว. [11] และ [13]

บุคคลที่สถาปนาตนเองขึ้นมาเป็นโครงสร้างได้อย่างโดดเด่นยังคงเป็นบุคคลในตระกูลอังกินันท์ คือ นายชัยยะ อังกินันท์ ซึ่งเข้าสู่สนามการเมืองในสภาจังหวัดภายหลัง พ.ศ. 2535 ซึ่งในสภาจังหวัดนี้ หลังจาก ที่นายปิยะ อังกินันท์ เคยดำรงตำแหน่งประธานสภาแล้วเข้าสู่สนามการเมือง ส.ส. ไม่ได้มีการจับกลุ่ม ขั้วอำนาจชัดเจน เนื่องจากยังเป็นยุคที่กฎหมายกำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดและข้าราชการส่วนภูมิภาค มีอำนาจบริหาร อบจ. หากภายหลัง พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัดกำหนดให้นายก อบจ. มาจากการเลือกตั้งเริ่มมีการจับขั้วของสมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัดเจนขึ้น โดยขั้วอำนาจที่ได้รับชัยชนะตลอดมาคือ ขั้วของนายชัยยะ อังกินันท์ อันเป็นผลมาจากบารมีของบิดา และการมีต้นทุนทางเศรษฐกิจที่เหนือกว่าสมาชิกสภาจังหวัดด้วยกันเอง ประกอบกับบุคลิกส่วนตัวที่ใจนักเลง ใจกว้างและให้ความอุปถัมภ์ช่วยเหลือแก่นักการเมืองท้องถิ่น และหัวคะแนนอย่างทั่วถึงทำให้ได้รับตำแหน่งนายก อบจ. มาโดยตลอดทั้งการเลือกตั้งทางอ้อมและทางตรง

ในด้านกระบวนการสะสมทุนของโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในยุคนี้ ภายหลังการปฏิรูปการเมืองใน พ.ศ. 2540 มีความเปลี่ยนแปลงอยู่บ้างเนื่องจากการทำธุรกิจสีเทาหรือสีด้าดำเนินการได้ยากขึ้น แต่ในกลุ่มลูกน้อง นักเลงที่เคยอุปถัมภ์ อาจยังตั้งบ่อนและเป็นเจ้ามือหวยอยู่บ้างซึ่งจะพบว่าผู้บริหารในท้องถิ่นระดับล่างมีอยู่จำนวนไม่น้อยที่ยังดำรงกิจการเช่นนี้และยังดำรงตนเป็นเครือข่ายของกลุ่มอำนาจเก่าแก่อยู่ แต่ส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่ในฐานะเครื่องมือในการคุ้มครองหรือดูแลธุรกิจเหนียวแน่นแบบเดิม ยังมีอยู่บ้างในเครือข่าย ที่มีนายนาเกลือ ดูแลผลประโยชน์ในกิจการนาเกลือที่มีมูลค่ามากให้ และยังคงดำรงตนเป็นหัวคะแนนให้แก่ทายาทของกลุ่มโครงสร้างอำนาจอย่างเข้มแข็งเนื่องจาก

มีผลประโยชน์ในการได้รับการสนับสนุนในลักษณะของการอุปถัมภ์ภายใต้การอุปถัมภ์ของกลุ่มโครงสร้างอำนาจอย่างชัดเจน และตอบแทนด้วยการเป็นหัวคะแนนที่เข้มแข็งทั้งข่มขู่ฝ่ายตรงข้าม และดูแลและแนบเนียนเลือกตั้ง

กระบวนการสะสมทุนในด้านอื่นๆ ยังมีลักษณะเช่นเดิมได้แก่ การดำเนินการจัดการบริหาร ครัวโดยสาร โดยเฉพาะในเมืองเพชรบุรี การมีธุรกิจนาเกลือ โรงน้ำแข็งและน้ำดื่ม การบริหารจัดการตลาดนัดเอกชนต่างๆ ที่เกิดขึ้นในเขตเมืองเพชรบุรี ส่วนธุรกิจของหนีภาษี ไม่สามารถบริหารจัดการได้แล้ว เนื่องจาก การบังคับใช้กฎหมายเข้มข้นขึ้น หากการครองอำนาจที่ยาวนานโดยเฉพาะที่เทศบาลเมือง และการมีบทบาทในการอุปถัมภ์นักการเมืองในท้องถิ่นมากมายการสะสมทุนทางเศรษฐกิจด้านหลักมาจากการมีอำนาจทางการเมือง ผลประโยชน์จึงมาจากการหักเปอร์เซ็นต์ หักหัวคิวจากโครงการต่าง ๆ ที่มีอำนาจอนุมัติในทางการเมือง และการดึงงบประมาณส่วนกลางเข้ามาใช้ในเมืองเพชรบุรี โดยเฉพาะโครงการรับเหมาก่อสร้างในพื้นที่รับผิดชอบ ซึ่งมีเครือข่ายผู้รับเหมาของตน และมีการจัดสรรผลประโยชน์อย่างเป็นระบบแก่สมาชิกสภา เพื่อป้องกันการตรวจสอบจากสภาท้องถิ่น รวมทั้งการประสานงบประมาณในตำแหน่ง ส.ส. ด้วย ซึ่งแม้ในบางช่วงเวลาโครงสร้างอำนาจมิได้มีตำแหน่งทางการเมืองแต่ด้วยการสร้างสายสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์กับผู้นำในพรรคการเมืองที่มีอำนาจบทบาทในการรัฐบาลบางช่วงเวลา ดังนั้นการใช้งบประมาณใด ๆ ในเมืองเพชรบุรีจึงเกิดค่าเช่าทางเศรษฐกิจได้เสมอ

การสะสมทุนรูปแบบใหม่ที่ชัดเจนในยุคนี้ได้แก่การเป็นนายหน้าซื้อขายที่ดินให้แก่ทุนระดับชาติ โดยอาศัยความกว้างขวางการรู้จักพื้นที่และผู้คนมากมาย ทุนระดับชาตินี้มีความสนใจในที่ดินชายทะเลของเพชรบุรี ตั้งแต่ชายทะเลแถบแหลมผักเบี้ย หาดเจ้าสำราญ ไปจนถึงอำเภอชะอำ ซึ่งมีมูลค่ามหาศาล กลุ่มทุนเหล่านี้เข้ามากว้านซื้อไว้เพื่อลงทุนในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในอนาคต ทั้งกลุ่มสิริวัฒนภักดี และกลุ่มซีพี ซึ่งปรากฏว่าภายหลังมีลงทุนในการสร้างโรงแรมขึ้นบ้างแล้ว

ประกอบกับในช่วง พ.ศ. 2546 ที่มีโครงการของรัฐบาลจะก่อสร้างทางด่วนข้ามอ่าวไทยเพื่อย่นระยะทางไปภาคใต้ ทำให้ราคาที่ดินพุ่งขึ้นสูง รายได้ของนายหน้าย่อมสูงเช่นกัน และแม้โครงการจะยกเลิกไปแต่การกว้านซื้อที่ดินยังคงดำเนินอยู่

ในช่วงปลายทศวรรษ 2540 เป็นต้นมากลุ่มตระกูลสุภาเพ่งพยายามที่จะสถาปนาโครงสร้างอำนาจโดยสร้างเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นในระดับล่างคือ อบต. และสนับสนุนส่งผู้สมัครเป็นสมาชิกสภา อบจ. ซึ่งพบว่าประสบความสำเร็จทั้งสิ้น แต่จำนวนนักการเมืองในเครือข่ายยังมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนเครือข่ายของกลุ่มอภินันท์ กลุ่มนี้เป็นครอบครัวที่เป็นเศรษฐีที่ดินและบ้านเช่าเก่าแก่ดั้งเดิม และมีกิจการที่พี่น้องในตระกูลลงทุนดำเนินสืบทอดกันมาเนื่องจากให้รายได้ดี คือกิจการโรงแรมชั้น 2 และการแสวงหาค่าเช่าทางเศรษฐกิจบางประการ

สรุป

กระบวนการสะสมทุนของโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในยุคต่าง ๆ ของเพชรบุรี มีความเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งโครงสร้างอำนาจรัฐ และอุดมการณ์ ค่านิยม และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่พัฒนาการไปตามยุคสมัย

เอกสารอ้างอิง

- [1] มนู อุคมเวช. (2531). รายงานการวิจัยเรื่องเพชรบุรีสมัยอยุธยาและ รัตนโกสินทร์ตอนต้น. กรุงเทพฯ : โครงการศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่น กรมการฝึกหัดครู.
- [2] นवलสวาท อัสวานานนท์. (2535). ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของเมืองเพชรบุรี (พ.ศ. 2400-2460). วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, ภาควิชาประวัติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [3] เพชรบุรี. จังหวัด (2510). ประวัติมหาดไทย พิมพ์ในงานสถาปนาภิศกศพ คุณพ่อเสมอ พิบูลย์สมบัติ. เพชรบุรี : โรงพิมพ์อนุกุลกิจ.
- [4] เพชรบุรี. จังหวัด (2525). สมุดเพชรบุรี 2525. กรุงเทพมหานคร : เรือนแก้วการพิมพ์.
- [5] สุกัญญาบำรุงสุข. (2525). อำนาจหน้าที่และบทบาทของสมุหพระกลาโหมในสมัยรัตนโกสินทร์ 2325-2394. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาประวัติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [6] อ้อม จรรย์รงค์. (2539). บันทึกของ อ้อม จรรย์รงค์ (ขุนนาถ). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ประพันธ์สาส์น.
- [7] นวลศิริ ไวยยานุวัตติ และ มนต์ จรรย์รงค์. (2554). ณเส้นขอบฟ้า. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- [8] นิพัทธ์พร เพ็งแก้ว. (2547). น้ำตาลวิญญานแห่งเพชรบุรี. ใน สุดรา สุฉายา บรรณาธิการ, เพื่อความเข้าใจในแผ่นดิน : เพชรบุรี. หน้า 58-63. กรุงเทพฯ : สารคดี.
- [9] ชัย เรื่องศิลป์ (2541). ประวัติศาสตร์ไทยสมัย พ.ศ. 2352-2453 ด้านเศรษฐกิจ. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- [10] อนุรัตน์ วัฒนาวาส์สว่าง และวลัยลักษณ์ ทรงศิริ. (2547). ประมวงบ้านแหลมความรุ่งโรจน์ที่ไม่หวนคืน. ใน สุดรา สุฉายา บรรณาธิการ, เพื่อความเข้าใจในแผ่นดิน : เพชรบุรี. หน้า 91-107. กรุงเทพฯ : สารคดี.
- [11] ฉัชชา นุช พิชิตนารัตน์. (2554). นักการเมืองอินจังหวัดเพชรบุรี. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- [12] อนุสรณ์ บรรจุกศพ คุณเตี้ยเทียนไ้ (เรียรใหญ่กว่าวงษ์). (2514). ม.ป.ท. : ม.ป.พ.
- [13] ฉัชชา นุช พิชิตนารัตน์. (2558). การทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี. ทุนวิจัยวิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น. สถาบันพระปกเกล้า.
- [14] นิพัทธ์พร เพ็งแก้ว. (2554, 19 กันยายน). เสียงปืนเมืองเพชร (2). เนชั่นสุดสัปดาห์. หน้า 72-73.
- [15] วลัยลักษณ์ ทรงศิริ และนิพัทธ์พร เพ็งแก้ว. (2547). เมืองตากอากาศ เมืองมื่อป็น. ใน สุดรา สุฉายา บรรณาธิการ, เพื่อความเข้าใจในแผ่นดิน : เพชรบุรี. หน้า 66-71. กรุงเทพฯ : สารคดี.